

Przystąpienie do Unii Europejskiej a rozwój gospodarczy

Leszek Balcerowicz

Wspólnie do Wspólnej Europy

Warszawa, 13 września 2002

NBP

Narodowy Bank Polski

Plan wystąpienia:

**I. Zmniejszanie dystansu do krajów najbogatszych
- doświadczenia historyczne.**

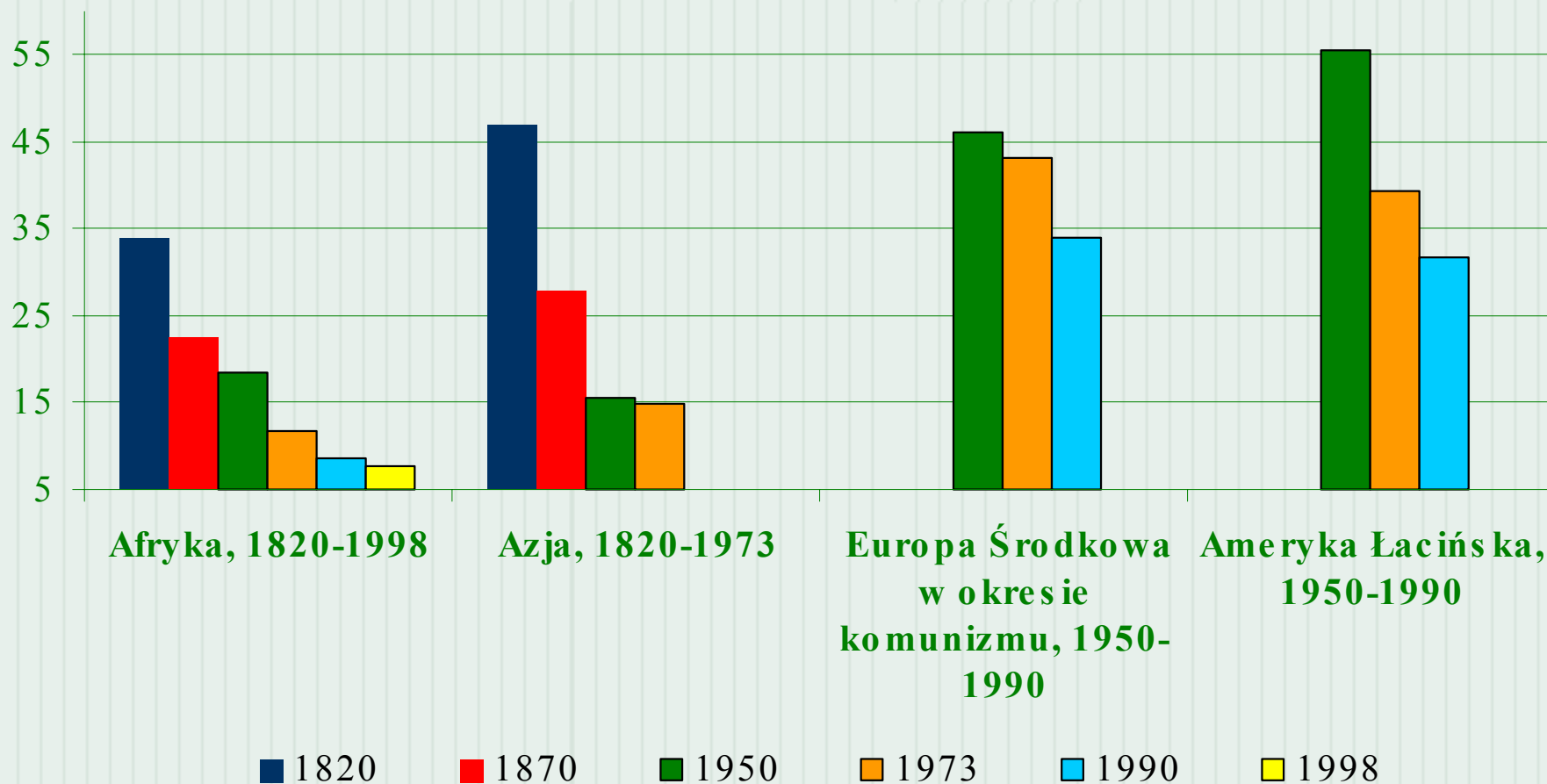
II. Doświadczenia krajów transformujących się.

**III. Proces rozszerzania UE - sytuacja obecna
i perspektywy.**

Jest wiele przykładów państw, które nie były w stanie zmniejszyć dystansu dzielącego je od krajów najbogatszych.

- *cały świat niezachodni w XVIII-XIX w., aż do rewolucji Meiji (1868 r.) w Japonii;*
- *większość krajów Afryki po II wojnie światowej;*
- *państwa Ameryki Łacińskiej w ramach starego modelu gospodarczego (do późnych lat osiemdziesiątych XX w.);*
- *wszystkie kraje komunistyczne po II wojnie światowej;*
- *niektóre kraje Europy Wschodniej po 1990 roku*

PKB per capita w wybranych grupach krajów (Europa Zachodnia = 100)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Maddison A., *The World Economy A Millennial Perspective*, OECD, Paris 2001

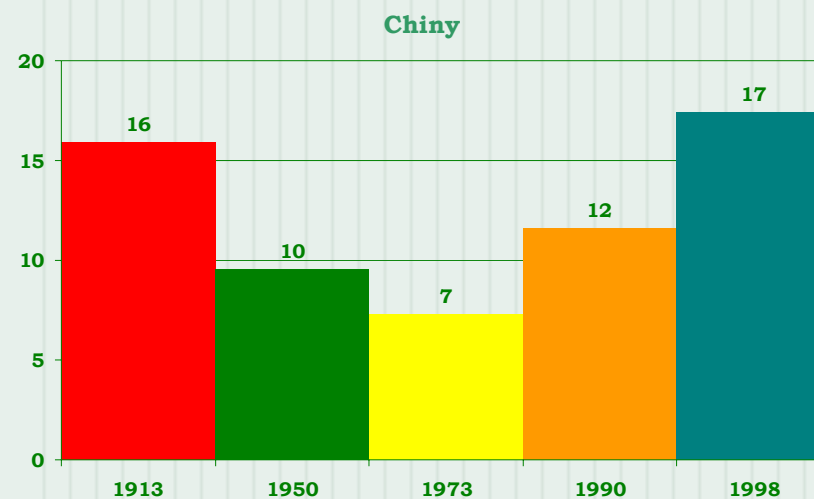
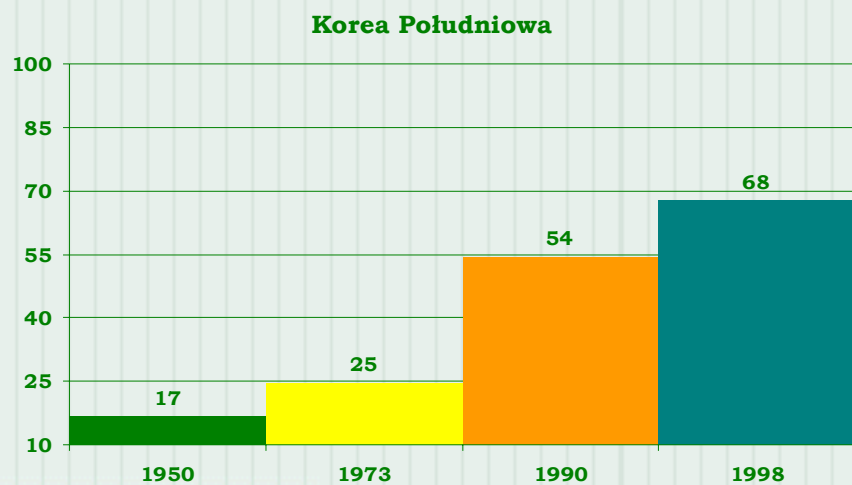
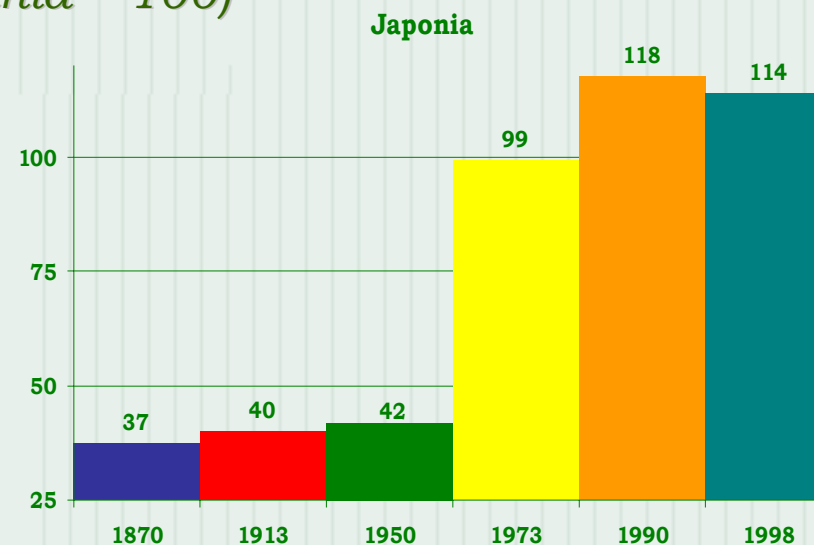
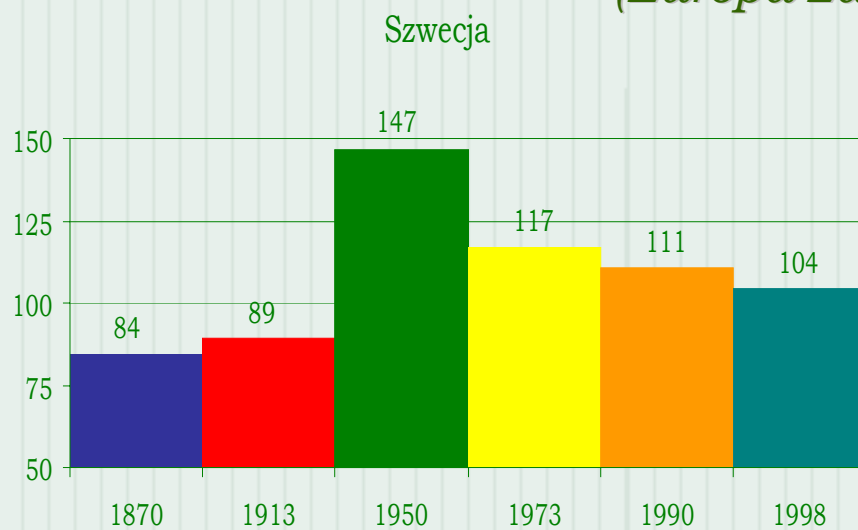
NBP

Narodowy Bank Polski

Z państw, które odniosły sukces w zmniejszaniu dystansu do krajów najbogatszych, trzeba wymienić:

- *kraje skandynawskie, w tym Szwecja zanim rozwinęła „model szwedzki” (koniec XVIII w. - pierwsza połowa XX w.);*
- *Japonia od rewolucji Meiji (w 1868 roku) do końca lat osiemdziesiątych;*
- *młodsze tygrysy azjatyckie;*
- *Chiny od późnych lat siedemdziesiątych;*
- *Chile;*
- *niektóre posocjalistyczne kraje europejskie w latach dziewięćdziesiątych.*

PKB per capita w wybranych krajach (Europa Zachodnia = 100)

NBP

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Maddison A., *The World Economy A Millennial Perspective*, OECD, Paris 2001

Narodowy Bank Polski

PRZYCZYNY PORAŻEK W DOGANIANIU KRAJÓW WYSOKO ROZWINIĘTYCH

WOJNY

PODWÓJNA PORAŻKA
PAŃSTWA

ETATYZM (POPULIZM)

NIEZDOLNOŚĆ DO REALIZACJI
PODSTAWOWYCH FUNKCJI PAŃSTWA
(ZAPEWNIENIA ODPOWIEDNIEGO
PRAWA, W TYM OCHRONY PRAW
WŁASNOŚCI, ITD.)

•NADMIERNY POZIOM
WYDATKÓW
PUBLICZNYCH I
PODATKÓW

•CHORE FINANSE
PUBLICZNE

PROTEKCJONIZM /
GOSPODARKA
ZAMKNIĘTA

MONOPOLIZACJA

ZBYT DUŻA
WŁASNOŚĆ
PAŃSTWOWA

PRZEREGULOWANIE
GOSPODARKI I
KORUPCJA

NBP

Narodowy Bank Polski

II. SYSTEM KOMUNISTYCZNY W KRAJACH EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ PRZED 1989 R. TO PRZYPADEK SKRAJNEGO ETATYZMU

II.1. Kraje socjalistyczne miały generalnie podobny system gospodarczy, który charakteryzowały:

- gospodarka centralnie planowana (plany produkcyjne, administracyjny rozdział czynników produkcji, kontrola cen);
- zakaz prowadzenia prywatnej działalności gospodarczej;
- system gospodarczy zdominowany przez przedsiębiorstwa państwowe o monopolistycznej pozycji;
- ograniczony zakres instrumentów finansowych dostępnych dla firm i osób prywatnych; brak instytucji finansowych (giełdy papierów wartościowych, prawdziwych banków komercyjnych);
- rozbudowany system świadczeń socjalnych

I w konsekwencji:

- nieefektywność, marnotrawstwo;
- wysoka energo- i materiałochłonność gospodarki powodująca zanieczyszczenie środowiska;
- brak innowacyjności;
- braki towarów na rynku.

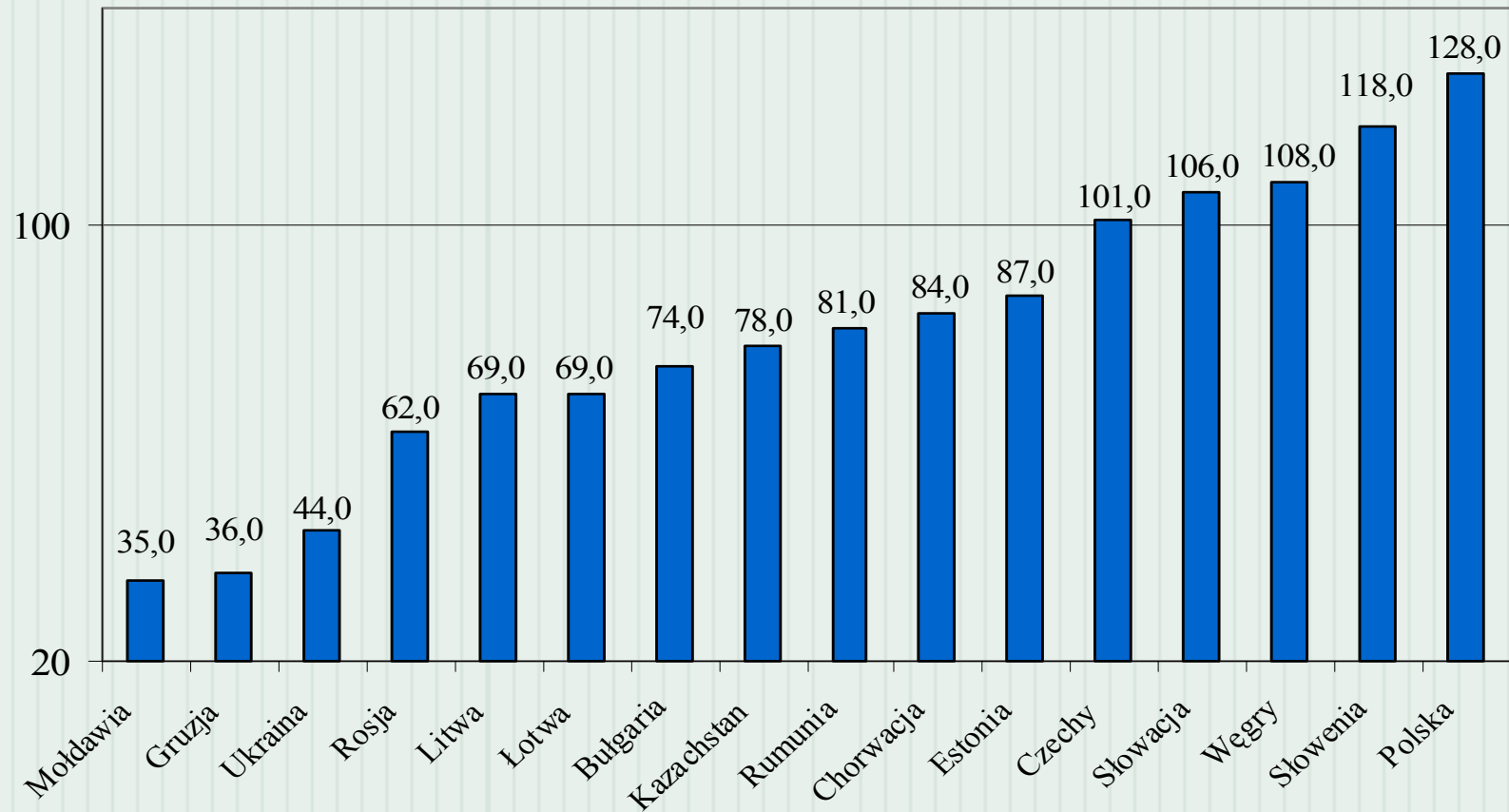

WARUNKI POCZĄTKOWE RÓŻNIŁY SIĘ W POSCZEGÓLNYCH KRAJACH POSOCJALISTYCZNYCH, DOTYCZYŁO TO ZWŁASZCZA:

- **STOPNIA UZALEŻNIENIA W HANDLU ZAGRANICZNYM OD RYNKU RADZIECKIEGO I POZOSTAŁYCH PAŃSTW RWPG;**
- **SKALI NIERÓWNOWAGI MAKROEKONOMICZNEJ (DEFICYT FINANSÓW PUBLICZNYCH, UKRYTA I JAWNA INFLACJA);**
- **POZIOMU ODZIEDZICZONEGO DŁUGU ZAGRANICZNEGO.**

II.5. 10-12 lat po upadku komunizmu kraje byłego bloku socjalistycznego osiągnęły bardzo zróżnicowane wyniki gospodarcze.

Realny PKB w 2001 r. (1989=100)

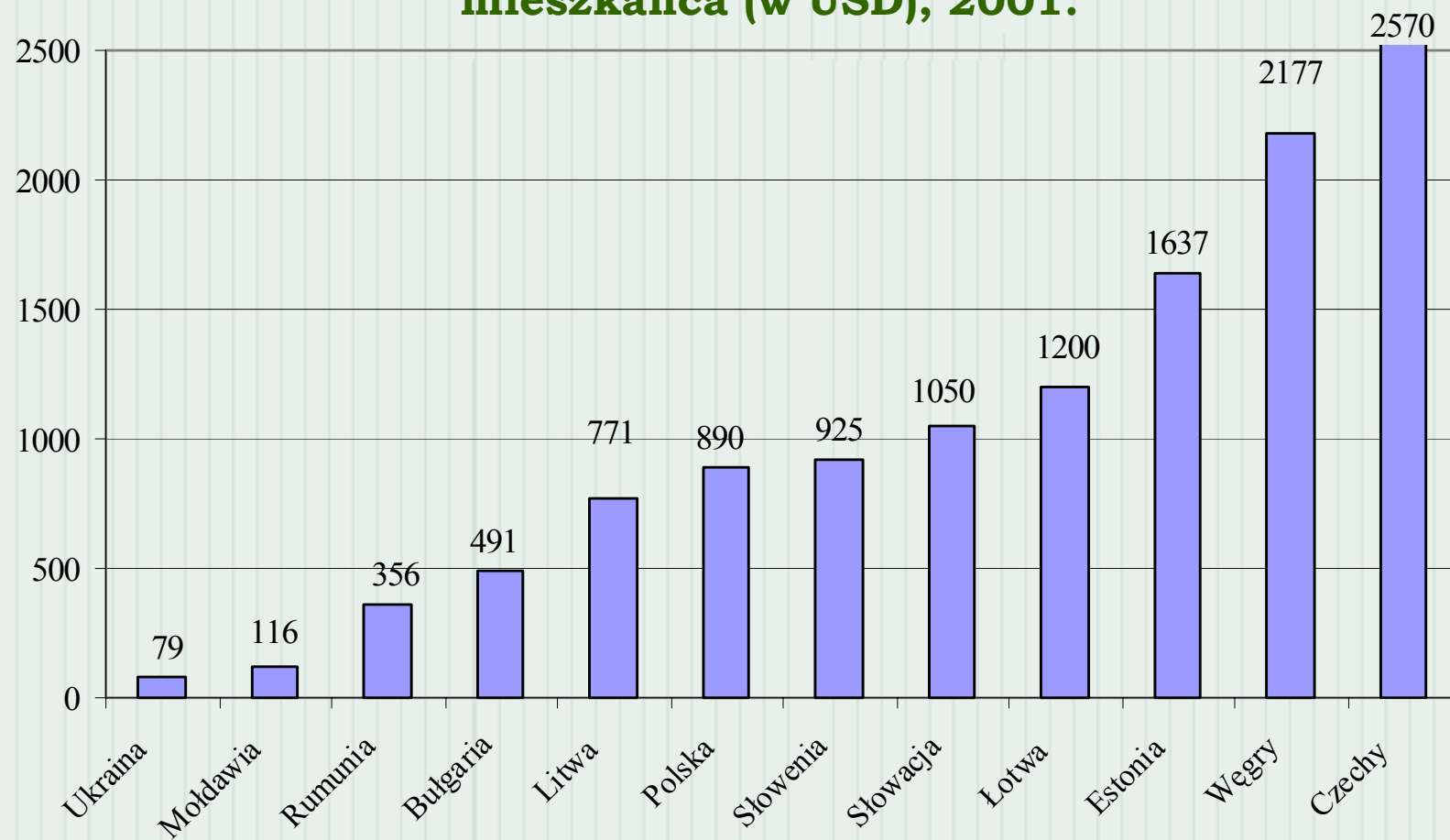

Źródło: EBRD Transition Report update, May 2002.

NBP

Narodowy Bank Polski

Skumulowany napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na mieszkańca (w USD), 2001.

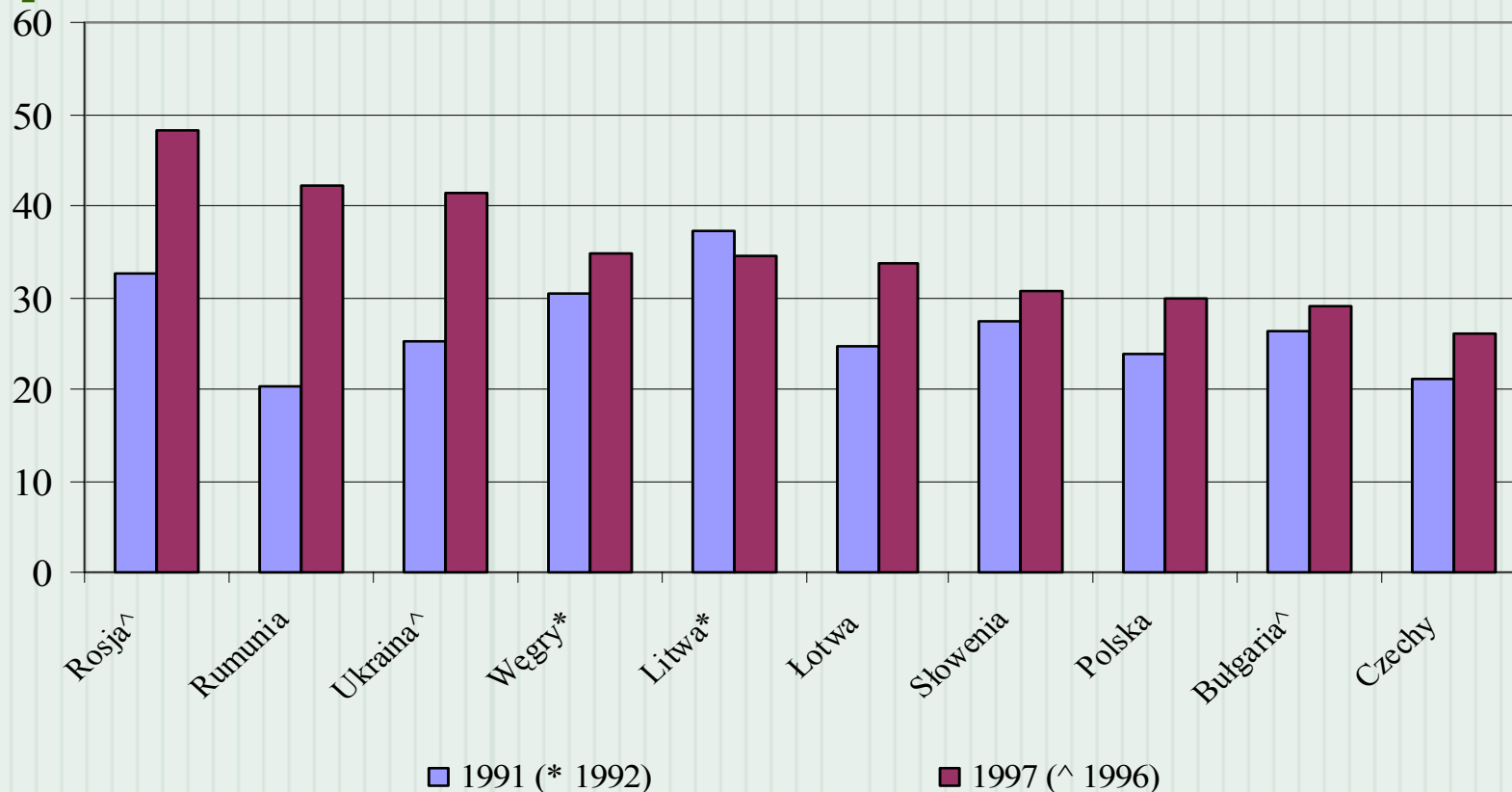

Źródło: EBRD Transition Report update May 2002.

NBP

Narodowy Bank Polski

NIERÓWNOŚĆ DOCHODÓW W OKRESIE TRANSFORMACJI (mierzona współczynnikiem GINI) wzrastała szybciej i osiągnęła najwyższy poziom w krajach, które nie realizowały reform i osiągnęły relatywnie gorsze wyniki gospodarcze.

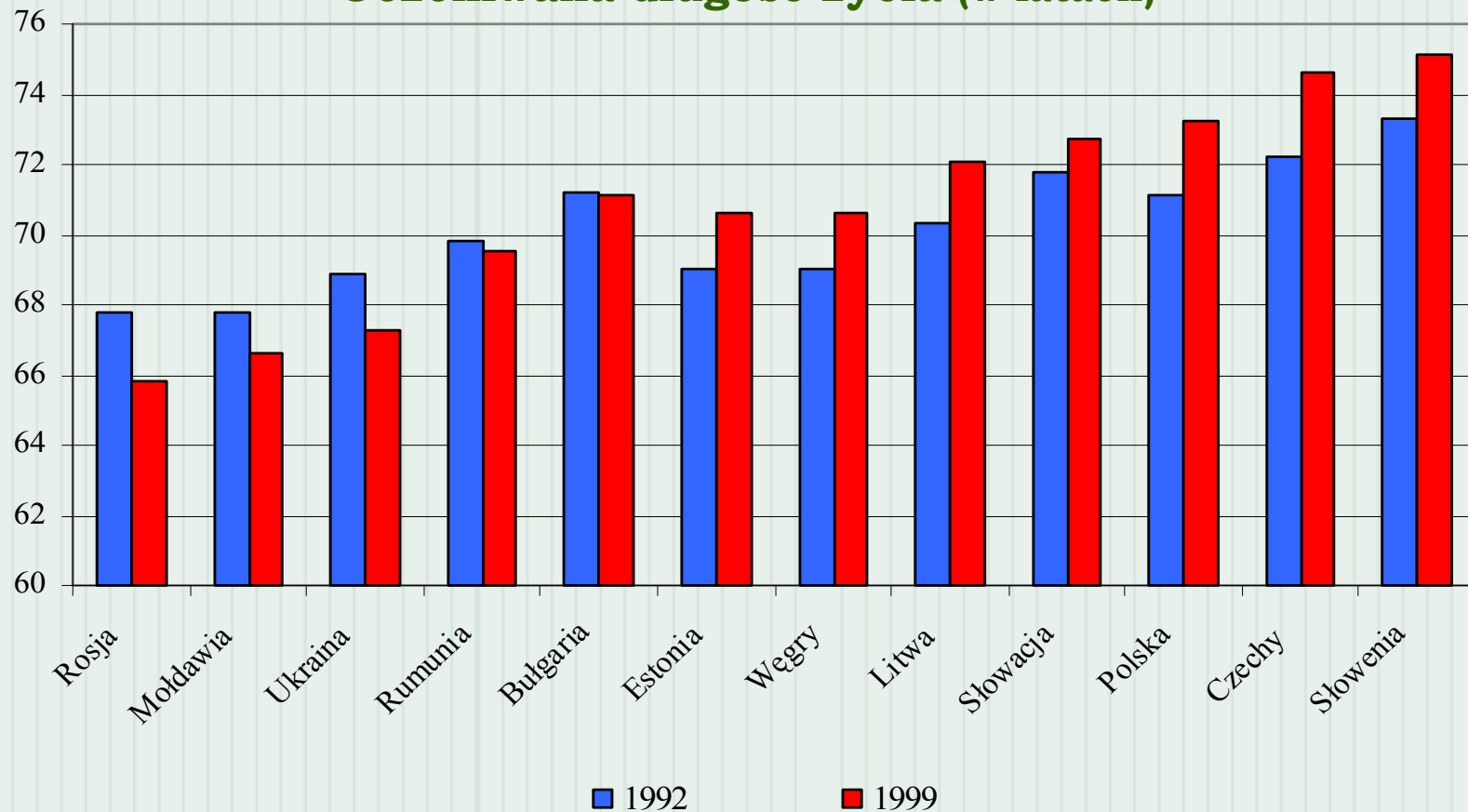
Źródło: EBRD Transition Report 2001.

Narodowy Bank Polski

W krajach o relatywnie lepszych wynikach gospodarczych szybciej poprawiały się wskaźniki zdrowotności społeczeństwa.

Oczekiwana długość życia (w latach)

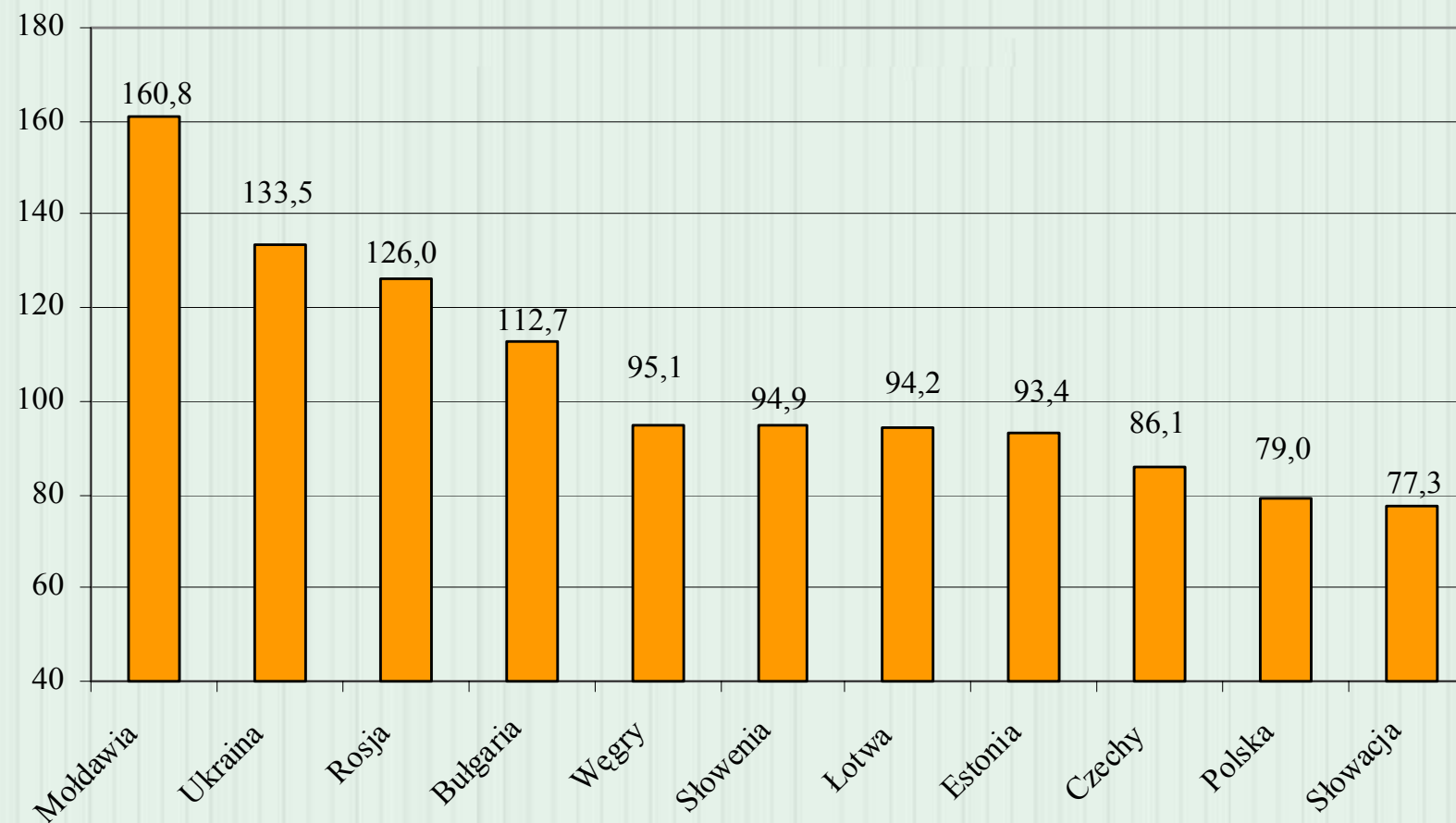

Źródło: EBRD Transition Report 2001.

NBP

Narodowy Bank Polski

Zużycie energii/PKB w 1998 (1989 = 100).

Źródło: EBRD Transition Report 2001.

NBP

Narodowy Bank Polski

II.6. Przyczyny różnic w wynikach gospodarczych.

- **Warunki początkowe tylko częściowo wyjaśniają zróżnicowanie wyników gospodarczych krajów transformujących się i tylko w pierwszej fazie przemian.**
- **Przyczyny tych różnic leżą w tempie i skali wprowadzanych reform gospodarczych i stabilizacji makroekonomicznej.**

Im głębsze i szybsze były reformy, tym wyższe, przeciętnie, tempo wzrostu gospodarczego.

TAKIE SĄ WNIOSKI PŁYNĄCE Z BOGATEJ LITERATURY BADAJĄCEJ DOŚWIADCZENIA KRAJÓW W OKRESIE TRANSFORMACJI.

III. NAJWIĘKSZE SUKCESY W TRANSFORMACJI GOSPODARKI OSIĄGNEŁY TE KRAJE, KTÓRE MIAŁY PERSPEKTYWĘ PRZYSTĄPIENIA DO UNII EUROPEJSKIEJ, TJ. KRAJE EUROPY ŚRODKOWEJ I KRAJE NADBAŁTYCKIE.

III.1. PERSPEKTYWA WEJŚCIA DO UNII EUROPEJSKIEJ BYŁA I NADAL JEST SILNYM CZYNNIKIEM SPRZYJAJĄCYM ZMNIEJSZANIU DYSTANSU DO KRAJÓW ROZWINIĘTYCH, POPRZEZ:

1. POZYTYWNY WPŁYW NA POLITYKĘ GOSPODARCZĄ:

- *OGRANICZANIE MOŻLIWOŚCI PROWADZENIA ZŁEJ POLITYKI (NP. PROTEKCJONIZMU, PRÓB OGRANICZENIA NIEZALEŻNOŚCI BANKU CENTRALNEGO);*
- *WIĘKSZOŚĆ DZIAŁAŃ DOSTOSOWAWCZYCH ZWIĄZANYCH Z INTEGRACJĄ EUROPEJSKĄ SPRZYJA DŁUGOOKRESOWEMU ROZWOJOWI GOSPODARKI (LIBERALIZACJA, WPROWADZENIE DYREKTYW BANKOWYCH, WZMOCNIENIE ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ I SĄDOWNICTWA)*

2. PRZYCIĄGANIE NAPŁYWU ZAGRANICZNYCH INWESTYCJI BEZPOŚREDNICH.

3. FUNDUSZE PRZEDAKCESYJNE (BUDOWA INSTYTUCJI, INWESTYCJE INFRASTRUKTURALNE)

III.2. CZŁONKOSTWO W UE UMOŻLIWIA PRZYSPIESZENIE TEMP WZROSTU GOSPODARCZEGO, POPRZEZ:

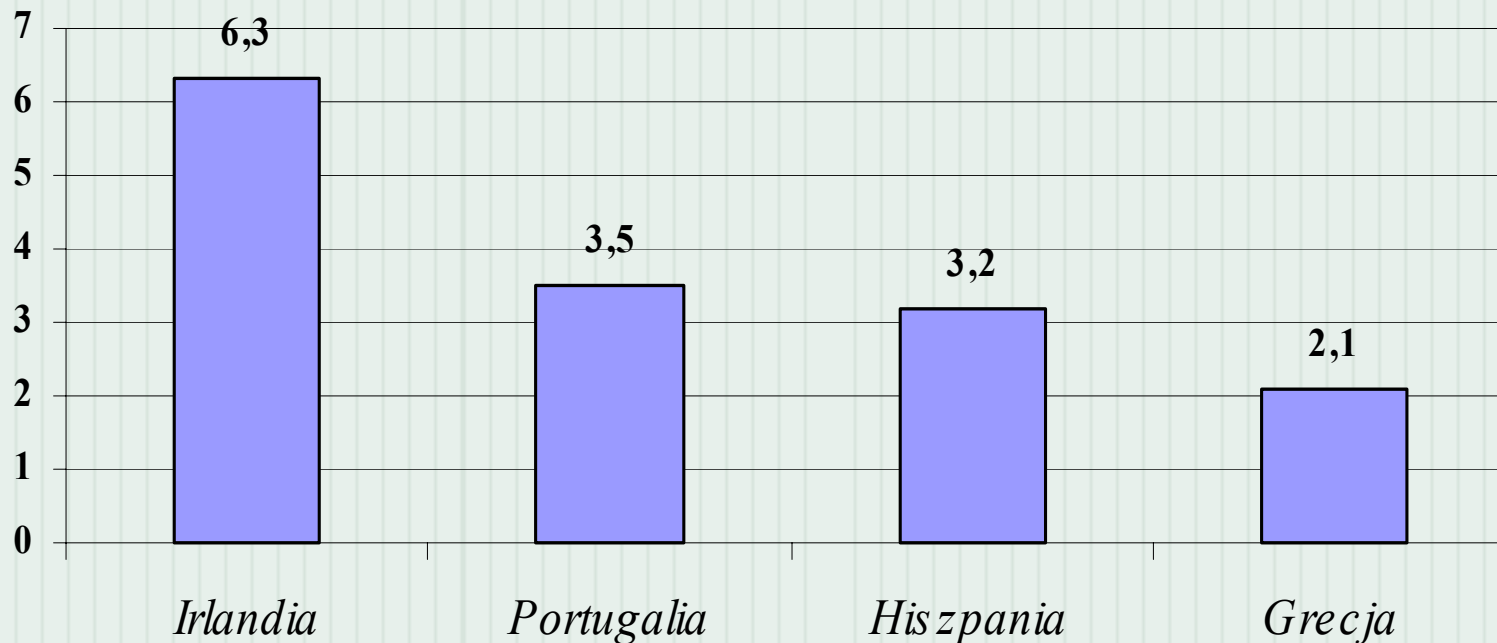
1. POZYTYWNY WPŁYW NA POLITYKĘ GOSPODARCZĄ:

- *PAKT STABILNOŚCI I WZROSTU - DYSCYPLINA FINANSÓW PUBLICZNYCH (DEFICYT FINANSÓW PUBLICZNYCH NIE WIĘKSZY NIŻ 3% PKB I DAŻENIE DO ZRÓWNOWAŻENIA BUDŻETU);*
- *WSPÓLNY RYNEK - WOLNY PRZEPIY W TOWARÓW, KAPITAŁU I OSÓB;*
- *OGRANICZENIE TZW. POMOCY PUBLICZNEJ (SUBSYDIOWANIA PRZEDSIĘBIORSTW).*

2. ZWIĘKSZONY NAPŁYW BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH DZIĘKI STABILNOŚCI I WIARYGODNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z CZŁONKOSTWA W UE I DZIĘKI DOBREJ POLITYCE ZWIĄZANEJ Z DZIAŁANIEM MECHANIZMÓW OGRANICZAJĄCYCH MOŻLIWOŚĆ PROWADZENIA ZŁEJ POLITYKI;

3. FUNDUSZE STRUKTURALNE (INFRASTRUKTURA, OCHRONA ŚRODOWISKA).

PORÓWNANIE PRZECIĘTNEGO TEMPA WZROSTU GOSPODARCZEGO PORTUGALII, HISZPANII, GRECJI ORAZ IRLANDII W OKRESIE 1986-2001 (w %).

Źródło: Komisja Europejska.

NBP

Narodowy Bank Polski

III.3. DAŻENIE DO JAK NAJSZYBSZEGO WEJŚCIA DO STREFY EURO JEST NAJLEPSZĄ STRATEGIĄ DLA KRAJÓW KANDYDACKICH, PONIEWAŻ:

1. BĘDZIE MOBILIZOWAĆ RZĄDY DO ZAKOŃCZENIA REFORM STRUKTURALNYCH W CELU WYPEŁNIENIA KRYTERIÓW Z MAASTRICHT (NISKA INFLACJA I STOPY PROCENTOWE, OGRANICZONY DEFICYT SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH ORAZ DŁUG PUBLICZNY), CO SAMO W SOBIE JEST DOBRE DLA DŁUGOOKRESOWEGO WZROSTU GOSPODARCZEGO;

2. SKRACA OKRES CZŁONKOSTWA W ERM II, KTÓRY MOŻE BYĆ NIESPOKOJNY ZE WZGLĘDU NA PRZEPIŁYWKY KAPITAŁU KRÓTKOTERMINOWEGO;

3. POZWALA WCZEŚNIEJ CZERPAĆ KORZYŚCI Z WSPÓLNEJ WALUTY:

- *WZMOCNIONA PODSTAWA DLA STABILNOŚCI FISKALNEJ;*
- *ELIMINACJA RYZYKA KURSOWEGO;*
- *REDUKCJA KOSZTÓW TRANSAKCYJNYCH.*

**SZYBIE PRZYSTĄPIENIE DO STREFY EURO JEST MOŻLIWE,
PONIEWAŻ KRAJE KANDYDUJĄCE SĄ:**

**A. BLIŻEJ WYPEŁNIENIA KRYTERIÓW Z MAASTRICHT,
NIŻ NP. HISZPANIA, PORTUGALIA I GRECJA 4 LATA PRZED ICH
PRZYSTĄPIENIEM DO UGW;**

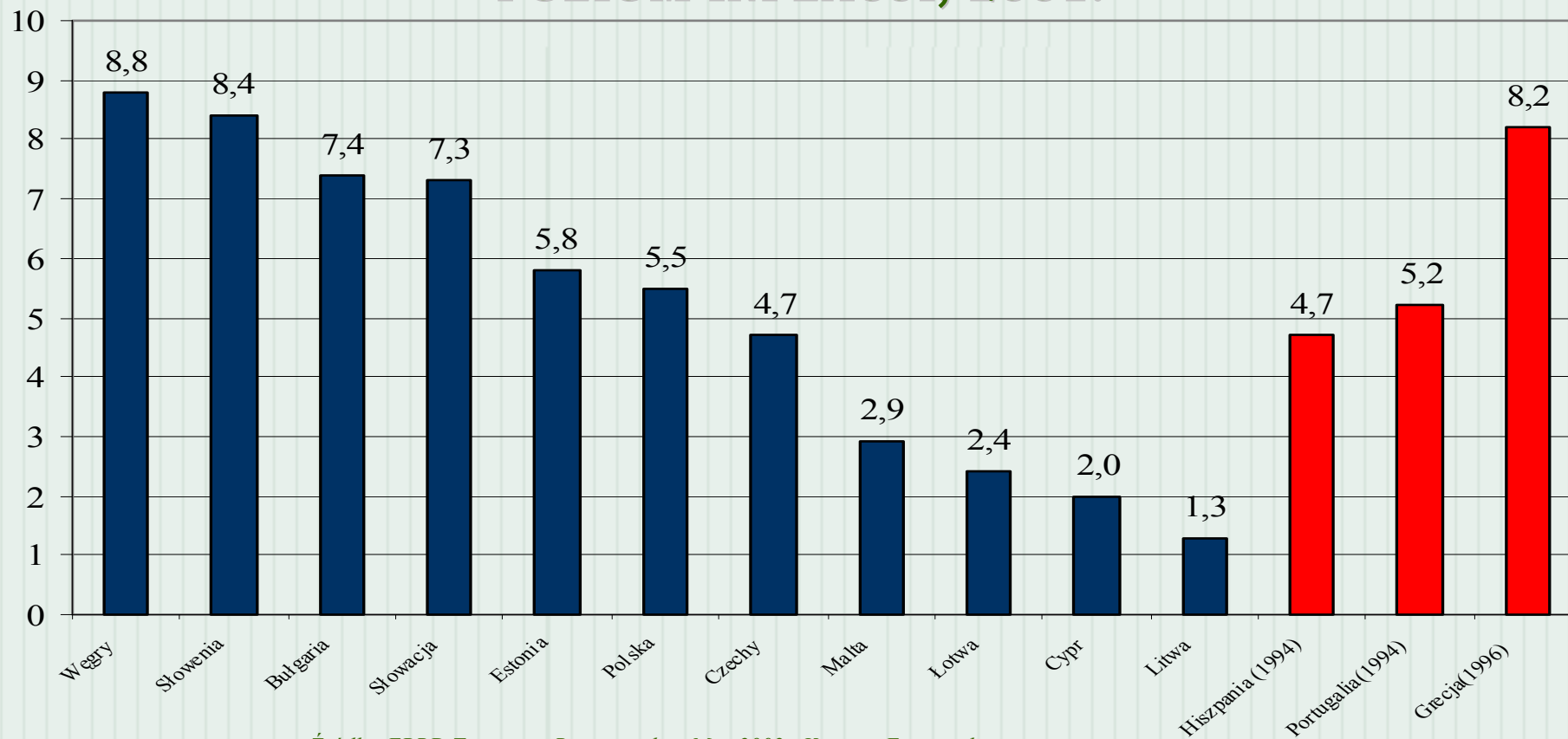
**B. MOCNO ZINTEGROWANE Z GOSPODARKĄ UE, PRZEZ CO KOSZTY
ZWIĄZANE Z REZYGNACJĄ Z AUTONOMICZNEJ POLITYKI
MONETARNEJ I ELASTYCZNEGO KURSU WALUTOWEGO NIE MUSZĄ
BYĆ DUŻE.**

NBP

Narodowy Bank Polski

III.3.A. KRYTERIA Z MAASTRICHT.

POZIOM INFLACJI, 2001.

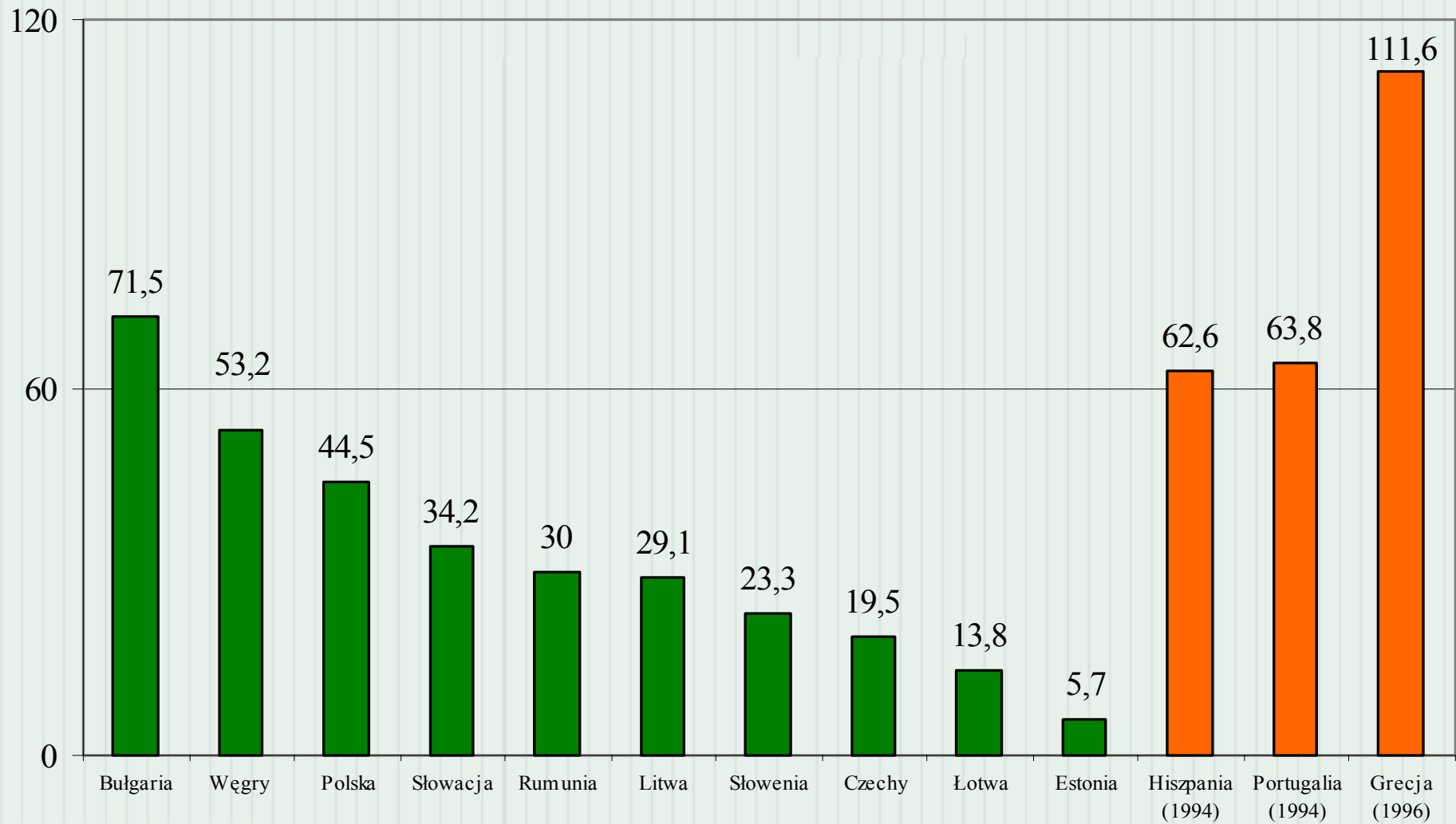

Źródło: EBRD Transition Report update May 2002 i Komisja Europejska.

NBP

Narodowy Bank Polski

DŁUG PUBLICZNY (% PKB), 2001.

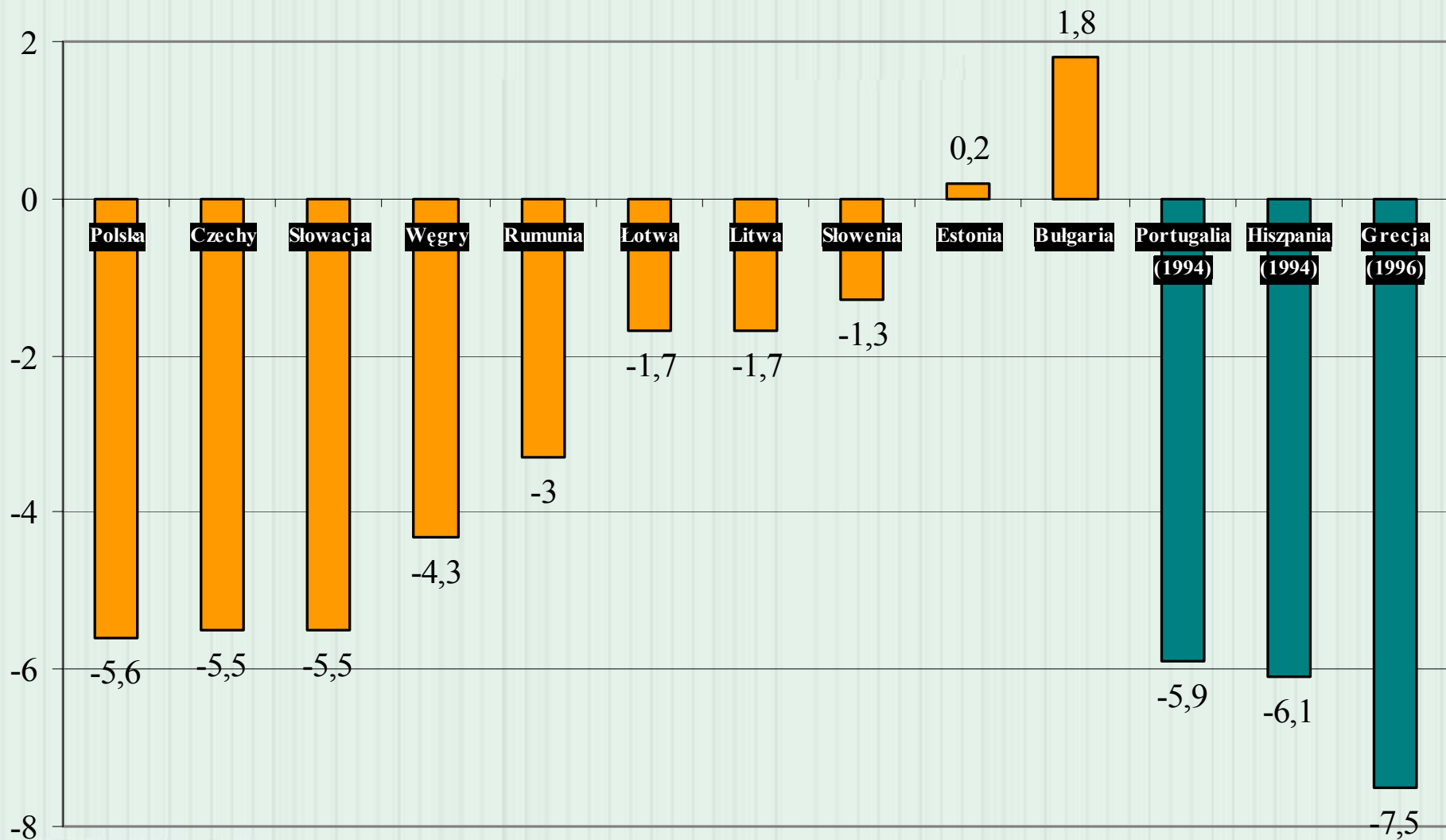

NBP

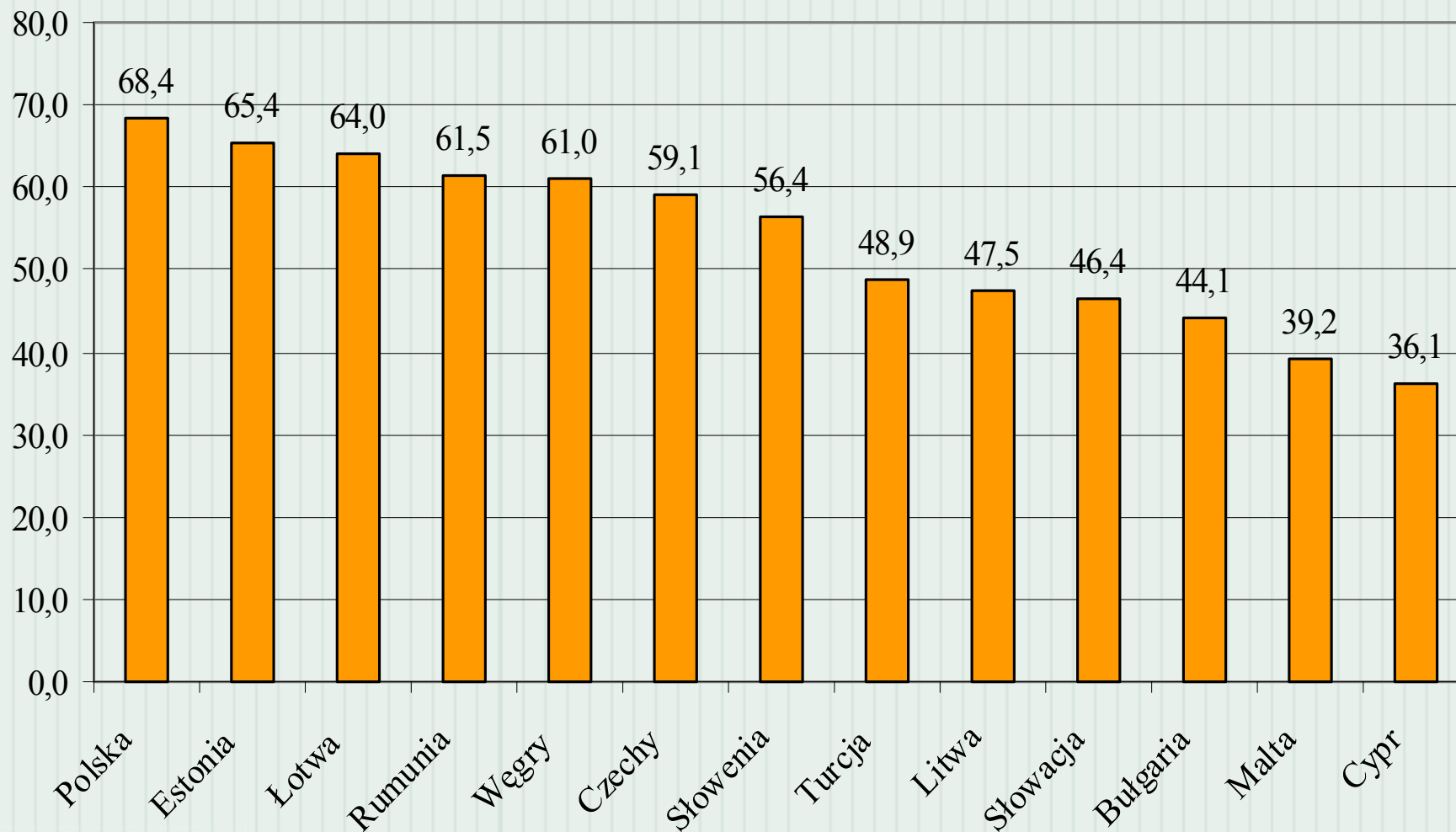
Źródło: EBRD Transition Report update May 2002 i Komisja Europejska.

Narodowy Bank Polski

BILANS SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH (% PKB), 2001.

III.3.B. STOPIEŃ INTEGRACJI HANDLOWEJ UDZIAŁ EKSPORTU DO UE W CAŁKOWITYM EKSPORCIE, 2000

NBP

Źródło: *Real convergence in candidate countries, Komisja Europejska, Listopad 2001 i Eurostat.*

Narodowy Bank Polski

PODSUMOWANIE:

PERSPEKTYWA PRZYSTĄPIENIA DO UE, CZŁONKOSTWO W UE ORAZ STRATEGIA SZYBKIEGO WEJŚCIA DO STREFY EURO SĄ CZYNNIKAMI SPRZYJAJĄCYMI SZYBKIEMU ROZWOJOWI GOSPODAREK KRAJÓW KANDYDUJĄCYCH.

POSIADANIE DYNAMICZNYCH, SZYBKO ROZWIJAJĄCYCH SIĘ PARTNERÓW BĘDZIE KORZYSTNE DLA OBECNYCH CZŁONKÓW UE.

NBP

Narodowy Bank Polski